

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339.727.22

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЙ

Марина Савченко; Аліна Завидовська; Артем Свіргун

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, Україна

Резюме. Поглиблення міжнародної інтеграції й розширення економічного співробітництва призводить до посилення впливу зовнішніх чинників на соціально-економічний розвиток окремих країн, серед яких особливе місце займають інвестиції. Приплив іноземного капіталу полегшує вирішення багатьох проблем, що стоять перед країною-імпортером капіталу, тому залучення й ефективне включення іноземних інвестицій в систему чинників економічного зростання є найважливішим стратегічним й тактичним завданням будь-якої європейської країни. Стаття має на меті оцінити інвестиційну привабливість країн Північної Європи та ступінь зв'язку між її основними вимірами, визначивши для цього внутрішні та зовнішні чинники. Зовнішні чинники характеризуються здатністю країни залучати нові ресурси. У цьому контексті враховується відкритість економіки, ПІІ та кількість іноземних туристів. Внутрішні виміри включають п'ять груп індикаторів: соціально-економічні, інфраструктурні, інноваційно-дослідні, енергетичні ресурси та сільськогосподарські. На основі ентропійних методів було розроблено підхід до оцінювання ступеня зв'язку між основними вимірами інвестиційної привабливості. Країнами, які були предметами дослідження за період 2000–2021 років, були Фінляндія, Норвегія, Естонія, Литва та Латвія. Проаналізовані дані отримані зі Світового банку даних. Висновки показали, що найвищий ступінь зв'язку інтегрованої інвестиційної привабливості у 2010–2021 роках найбільш інвестиційно привабливими були Латвія та Естонія. У 2020 році найнижчу інтегральну оцінку мали Україна та Норвегія через пандемію Covid-19. Країни, які на сьогодні мають досить високі економічні показники та політичну стійкість (Фінляндія та Норвегія), не є ПІ через перенасиченість ринку капіталу. Для України найбільш дестабілізуючими інвестиційну привабливість індикаторами були впровадження інновацій та проведення наукових досліджень. Кількість науковців з 2010 року до 2021 знизилася втричі, а кількість витрат на дослідження та розробку у співвідношенні до ВВП удвічі. Результати попарного та інтегрованого оцінювання координації та взаємозв'язок між основними вимірами інвестиційної привабливості дозволив виявити як позитивні, так і негативні тенденції її зміни, обґрунтовуючи державну політику підвищення інвестиційної привабливості.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, методи, підходи, взаємозв'язок, країни Північної Європи, управління інвестиціями, оцінювання.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.194

Отримано 18.02.2024

UDC 339.727.22

THE SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL APPROACH TO ASSESSING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF TERRITORIES

Maryna Savchenko; Alina Zavydovska; Artem Svirhun

Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, Ukraine

Summary. The deepening of international integration and the expansion of economic cooperation leads to the strengthening of the influence of external factors on the socio-economic development of individual countries,

among which investments occupy a special place. The inflow of foreign capital facilitates the solution of many problems faced by the country-importer of capital, therefore the attraction and effective inclusion of foreign investments in the system of factors of economic growth is the most important strategic and tactical task of any European country. The article aims to assess the investment attractiveness of Northern European countries and the degree of connection between its main dimensions, identifying internal and external factors for this. External factors are characterized by the country's ability to attract new resources. In this context, the openness of the economy, FDI and the number of foreign tourists are taken into account. Internal dimensions include five groups of indicators: socio-economic, infrastructural, innovative and research, energy resources and agricultural. On the basis of entropy methods, an approach was developed to assess the degree of connection between the main dimensions of investment attractiveness. The countries that were the subjects of the study for the period 2000–2021 were Finland, Norway, Estonia, Lithuania and Latvia. The analyzed data were obtained from the World Data Bank. The conclusions showed that the highest degree of connection of integrated investment attractiveness in 2010–2021 was the most attractive for investment in Latvia and Estonia. In 2020, Ukraine and Norway had the lowest integrated score due to the Covid-19 pandemic. Countries that today have fairly high economic indicators and political stability (Finland and Norway) are not IPs due to the oversaturation of the capital market. For Ukraine, the most destabilizing indicators of investment attractiveness were the introduction of innovations and the conducting of scientific research. Thus, the number of scientists from 2010 to 2021 decreased by three times, and the amount of research and development expenditures in relation to GDP doubled. The results of the paired and integrated assessment of coordination and the relationship between the main dimensions of investment attractiveness allowed to reveal both positive and negative trends of its change, justifying the state policy of increasing investment attractiveness.

Key words: investment, investment attractiveness, methods, approaches, relationship, Northern European countries, investment management, evaluation.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.03.194

Received 18.02.2024

Постановка проблеми. Характерною рисою розвитку інвестиційних процесів є постійний рух капіталу до різних рівнів економіки (як в середині країни, так і за її межами) з метою пошуку умов для найефективнішого його вкладання та отримання максимального прибутку.

Досягнення цієї цілі зумовлюється впливом багатьох мотиваційних чинників, які по-різному проявляються в часі й просторі, та сукупністю умов сприятливого вкладання інвестицій, що характеризує інвестиційну привабливість об'єкта інвестування, яку в загальному вигляді можна розглядати як сукупність різноманітних умов території, здатних вплинути на вибір інвестором об'єктів інвестування.

Проблема залучення інвестицій є основним питанням соціально-економічного розвитку територій, промислово-господарських суб'єктів в існуючих ринкових умовах. Динамізм і прискорення темпів розвитку сучасної економіки, зумовлені використанням нових інформаційних технологій, з одного боку, відкриває нові можливості для інвестування, з іншого, – підвищує ризики, що зумовлює більшою мірою необхідність оцінювання інвестиційної привабливості територій як об'єктів інвестування. Таким чином, оцінка інвестиційної привабливості територій стає все більш актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розроблення теорії міжнародного інвестування зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені. Ф. Піру, який є одним із засновників сучасної теорії портфельного менеджменту, розробив модель оцінювання ризику та прибутковості інвестицій, що використовується й досі, та дослідив вплив диверсифікації на ризик інвестиційного портфеля. Ще один співавтор теорії портфельного менеджменту Г. Марковіц розробив модель оцінювання очікуваної прибутковості та ризику інвестицій і дослідив вплив коваріації на ризик інвестиційного портфеля. М. Гордон розробив модель дисконтованих грошових потоків (DDM) для оцінювання вартості компаній та дослідив вплив різних факторів на вартість компаній, таких, як дивідендна політика та структура капіталу. П. Райан, дослідивши вплив фінансових криз на міжнародні інвестиції, розробив теорію фінансових контактів, що пояснює, як фінансові кризи в одній країні можуть перекинутися на інші країни. Його

дослідження допомогли покращити розуміння того, як фінансові ринки взаємопов'язані та як інвестори можуть захистити свої портфелі від ризику фінансових криз.

Це лише кілька прикладів вчених, які зробили значний внесок у міжнародне інвестування. Їхні дослідження допомогли покращити розуміння того, як працюють міжнародні ринки капіталу та як інвестори можуть приймати обґрунтовані інвестиційні рішення. Окрім цих учених, багато інших зробили важливий внесок у цю область. Деякі з них: Р. Манделл (дослідив вплив валютних курсів на міжнародні інвестиції); Р. Коуз (дослідив вплив трансакційних витрат на міжнародну торгівлю та інвестиції); Дж. Сейчс (дослідив вплив економічного розвитку на міжнародні інвестиції); Р. Балдвин (дослідив вплив глобалізації на міжнародні інвестиції) та ін.

Питання сутності й економічного змісту оцінювання інвестиційної привабливості досліджено в працях таких науковців: О. Асаула, О. Вовчак, А. Гайдуцького, В. Федоренко, М. Денисенко, Ю. Макогона, О. Петухової, Т. Гуськова, Ф. Топсахалової та ін. Проте в сучасних умовах залишаються невирішеними питання інтегрованої системи оцінювання інвестиційної привабливості на макrorівні, що потребує подальших теоретико-методичних і практичних досліджень у цьому напрямі.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розроблення науково-методичного підходу оцінювання інвестиційної привабливості територій. Оцінити інвестиційну привабливість країн Північної Європи та України й визначити динамічні тенденції зміни ступеня зв'язку між вимірами інвестиційної привабливості.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено наукові завдання:

- дослідити наукові підходи щодо визначення інвестиційної привабливості територій;
- порівняти методичні підходи оцінювання інвестиційної привабливості;
- оцінити інвестиційну привабливість країн Північної Європи та України;
- визначити динамічні тенденції зміни ступеня зв'язку між вимірами інвестиційної привабливості.

Методологія дослідження базується на комбінуванні теоретичних та емпіричних, кількісних і якісних методів. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, системний підхід.

Виклад основного матеріалу. Дослідження інвестиційної привабливості досі характеризується великою кількістю концепцій і методів оцінювання. Крім того, важливим є визначення поняття «інвестиційна привабливість».

Феномен інвестиційної привабливості в економічній літературі з'явився досить недавно, що пояснює багатоаспектність висвітлення цієї категорії науковцями. Багатоаспектність визначень визначає різне сприйняття та розуміння змістового наповнення цієї категорії, тому на підставі узагальнення наукових підходів щодо тлумачення категорії «інвестиційна привабливість» [1–8] сформовано такі положення:

По-перше, «інвестиційна привабливість» – це категорія, яка відображає сукупність особливостей, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, яка визначає потенційний платіжний попит на інвестиції. Отже, інвестиційна привабливість визначається певними умовами, які реалізуються для розвитку економічної системи.

По-друге, категорія «інвестиційна привабливість» повинна враховувати сукупність існуючих і потенційних відносин. Отже, інвестиційну привабливість треба досліджувати як систему функціональних відносин, визначених із урахуванням реального й гіпотетичного рівня розвитку економічної системи.

По-третє, інвестиційну привабливість потрібно розглядати з урахуванням двоїстості даної економічної категорії, бо, з одного боку, інвестиційна привабливість

визначає відносно вимог певного зовнішнього середовища рівень розвитку економічної системи, а з іншого боку, розглядається як об'єкт управління.

По-четверте, категорія «інвестиційна привабливість» є динамічною, що проявляється в мінливості можливостей економічної системи в певний момент часу. Отже, інвестиційна привабливість характеризує готовність соціально-економічної системи мобілізувати власні резерви в певний момент часу для економічного розвитку системи.

По-п'яте, поняття «інвестиційна привабливість» відображає не тільки нормативний масштаб, але й цільовий орієнтир, що передбачає співвідносність з реальними можливостями економічної системи та з перспективними можливостями.

Покращення інвестиційної привабливості є одним із визначальних засобів поживлення економіки території та її переходу до нових прогресивних технологічних процесів [9]. При цьому інвестиційна привабливість території є невід'ємною характеристикою інвестиційного середовища, яке формується на основі оцінювання інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику території, що відображає суб'єктивне сприйняття території потенційним інвестором. Отже, інвестиційна привабливість має суб'єктивний характер і відображає, наскільки об'єкт інвестування відповідає цілям конкретного інвестора, тобто суб'єктивному сприйняттю території, на рівень якого, у свою чергу, може вплинути об'єктивна оцінка інвестиційного клімату території.

Поняття інвестиційної привабливості важливе в аспекті міжрегіонального та міждержавного переміщення капіталу як одного з основних факторів економічного розвитку. Під інвестиційною привабливістю розуміють систему або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, що зумовлюють у сукупності вибірковий платоспроможний попит на інвестиції в певній економічній системі.

У науковій літературі існує низка методів оцінювання інвестиційної привабливості територій, які можна умовно поділити на кілька наукових підходів (табл. 1).

Таблиця 1. Основні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості територій

<i>Підходи</i>	<i>Методи</i>	<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Статистичний підхід ґрунтується на аналізі фактичних статистичних даних про надходження інвестицій та інших економічних показників	- Аналіз динаміки показників; - порівняльний аналіз; - факторний аналіз; - кластерний аналіз	- Простота використання та зручність інтерпретації результатів; - можливість порівняти різні об'єкти інвестування за допомогою однакових показників; - доступність даних для аналізу	- Значна залежність від макроекономічних показників; - непрозорість показників, що групуються; - відсутність урахування територіальної специфіки; - трудомісткість розрахунків
Експертний підхід ґрунтується на судженнях та досвіді фахівців, які глибоко розуміють досліджуваний об'єкт	- Метод опитування; - метод Дельфі; - метод мозкового штурму	- Гнучкість , що дозволяє врахувати широкий спектр факторів, які неможливо виразити кількісно; - швидкість, що дає можливість отримати результат за короткий час; - індивідуальний підхід, що може бути адаптований до specific needs of investors	- Суб'єктивність зумовлена залежністю від кваліфікації та досвіду експертів; - складність верифікації через складність перевірки та обґрунтування висновків експертів. Вартість: залучення висококваліфікованих експертів може бути дорогим

1	2	3	4
<p>Рейтинговий підхід використовує систему показників для ранжування об'єктів інвестування (країн, регіонів, галузей, компаній) за їх привабливістю для інвесторів</p>	<p>Методи агентств: - Standard & Poor's (S&P); - Moody's; - Fitch Ratings International; - Monetary Fund (IMF); - World Bank</p>	<p>- Простота використання та зручність для прийняття інвестиційних рішень; - універсальність, що передбачає можливість його використання для оцінювання будь-яких об'єктів інвестування, незалежно від їх розміру, галузі або географічного розташування; - порівнянність передбачає можливість порівнювати різні об'єкти інвестування за їх інвестиційною привабливістю; - інформативність передбачає надання інвесторам комплексної інформації про об'єкт інвестування</p>	<p>- Суб'єктивність через вибір показників та їх ваги; - динамізм рейтингів, що може ускладнити прийняття інвестиційних рішень; - обмежена доступність інформації для всіх інвесторів</p>

Джерело: складено авторами.

З метою усунення виявлених недоліків основних підходів оцінювання інвестиційної привабливості територій було запропоновано авторський науково-методичний підхід (рис. 1), що передбачає виконання п'яти етапів.

Етап 1: Вибір основних показників та розроблення бази даних для оцінювання інвестиційної привабливості країни. Для загального оцінювання інвестиційної привабливості було виділено внутрішні та зовнішні виміри. Зовнішні чинники характеризуються здатністю країни залучати нові ресурси. У цьому контексті враховується відкритість економіки, ПІІ та кількість іноземних туристів. Внутрішні виміри включають п'ять груп індикаторів: соціально-економічні; інфраструктурні; інноваційно-дослідні; енергетичні ресурси та сільськогосподарські. Показники, що використовуються для розрахунку кожного чинника наведено на рис. 2.

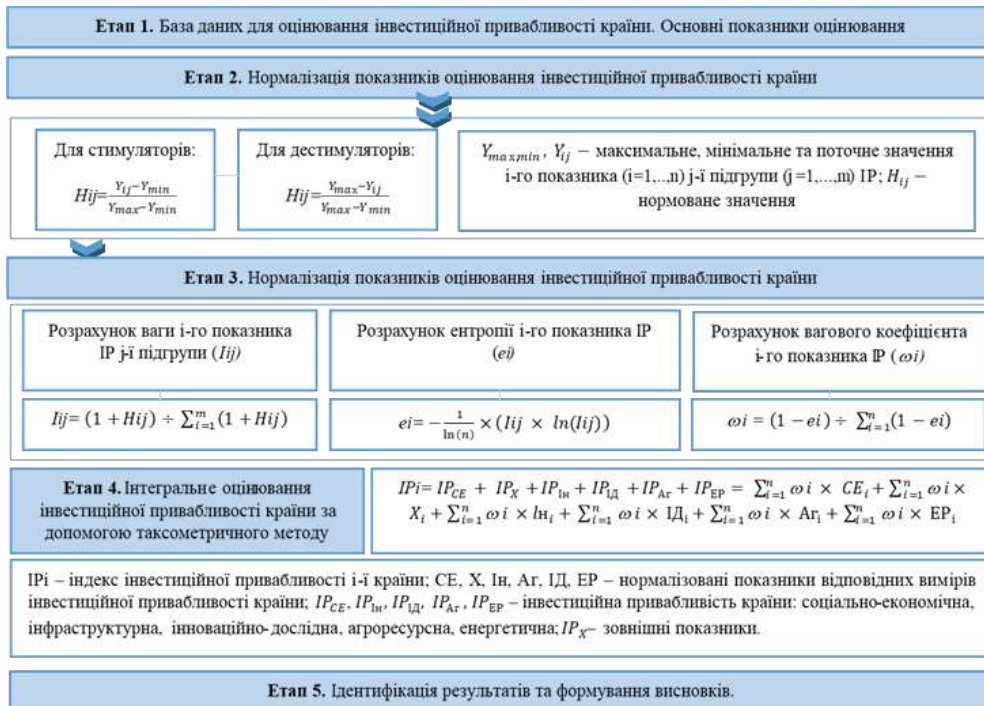

Рисунок 1. Науково-методичний підхід оцінювання інвестиційної привабливості країни

Джерело: побудовано авторами.

Рисунок 2. Основні показники оцінювання інвестиційної привабливості країни

Джерело: побудовано авторами.

Етап 2: Нормалізація показників оцінювання інвестиційної привабливості країни. Усі показники нормалізовано за впливом на інвестиційну привабливість країни: стимулятори та дестимулятори.

Етап 3: Визначення ваги показників інвестиційної привабливості країни. Після нормалізації вага показників була розрахована за допомогою ентропійного методу, що дозволило врахувати варіації показників, їх імовірнісний характер та асиметрію екзогенної інформації.

Етап 4: Інтегральне оцінювання інвестиційної привабливості країни. У дослідженні застосовано таксономічний метод для оцінювання інвестиційної привабливості країни. Шкала інвестиційної привабливості країни була від 0 до 1 (рис. 3).

Етап 5: Ідентифікація результатів та формування висновків. Визначення ключових особливостей формування ІІ країни, виокремлення основних детермінант впливу.

Рисунок 3. Таксономічний метод для ідентифікації оцінювання ІІ країни

Джерело: побудовано авторами.

Окремо слід зазначити, що значну роль у підвищенні інвестиційної привабливості та створенні сприятливого середовища для економічного зростання відіграє і державна політика. Так, варто враховувати такі складові, як: процес оподаткування та наявні стимули; захист інвесторів (прозорість) та правова база; загальна політична стабільність.

Таблиця 2. Інтегральне оцінювання інвестиційної привабливості країн за вимірами, 2021 рік

2021	X	CE	ІН	ІД	ЕР	АГ
Фінляндія	0,669329	0,905604	0,650785	0,528491	0,96075	0,708189
Норвегія	0,682285	0,610244	0,74012	0,586049	0,473268	0,330674
Естонія	0,886648	0,942967	0,842166	0,598934	0,909592	0,435249
Литва	0,744812	0,913304	0,485398	0,771842	0,701263	0,595443
Латвія	0,971455	0,818802	0,858802	0,573562	0,847932	0,9146
Україна	0,420917	0,41492	0,730335	0,224556	0,963859	0,818332

Джерело: розраховано авторами.

Розглядаючи ІІ за вимірами, слід зазначити, що для Латвії ключовими факторами позитивного впливу стала агропродукція та високий показник здатності залучати нові ресурси. В Естонії ключовими детермінантами стали соціально-економічні фактори та енергетичні ресурси (низьке використання викопного палива та відновлювальних джерел енергії).

Аналізуючи Україну, можна зробити висновок, що індикатором, який суттєво погіршує ІІ, є впровадження інновацій та проведення наукових досліджень. Так, кількість науковців з 2010 року до 2021 знизилася втричі, а кількість витрат на дослідження та розроблення у співвідношенні до ВВП вдвічі.

Слід зазначити й основні **переваги розроблення**, серед яких:

– універсальність: методологію можна застосовувати до різних територій і галузей, що робить її адаптованою до різних регіонів і секторів;

– об'єктивні оцінювання: спираючись на комплексний набір кількісних та якісних факторів, система виключає суб'єктивні оцінювання та забезпечує точне оцінювання інвестиційного потенціалу;

– прийняття обґрунтованих рішень: компанії та інвестори можуть приймати обґрунтовані рішення на основі комплексного оцінювання, зменшуючи інвестиційні ризики та максимізуючи прибутки;

– післявоєнна відбудова: методологія може бути особливо корисною для післявоєнної відбудови в Україні. Визначаючи інвестиційні можливості та сфери, що потребують покращення, вона може допомогти у створенні спеціальних економічних зон та залученні інвестицій для прискорення відновлення й розвитку.

Інтегрована система оцінювання може бути використана як інвесторами, фінансовими установами, агентствами економічного розвитку, так і політиками. Вона має широке застосування в різних секторах, включаючи виробництво, послуги, розвиток інфраструктури та ініціативи післявоєнної реконструкції.

Окрім того, дана методологія надає компаніям і підприємствам можливості для розширення ринку (виявлення нових ринків та регіонів, які пропонують сприятливі умови для інвестицій, що дозволяє розширювати діяльність, збільшувати частку ринку та використовувати невикористану базу клієнтів); оптимізації ресурсів; виокремлення конкурентних переваг та формування довготермінової стійкості.

Висновки. Отже, важливу роль у процесі обґрунтування стратегії інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання відіграє аналіз методів оцінювання інвестиційної привабливості певної території (країна, область, район, місто) чи галузі, що формується під впливом ряду факторів і, в кінцевому рахунку, проявляється у здатності залучати інвестиційні ресурси. Запропонований науково-методичний підхід пропонує універсальну та об'єктивну методологію оцінювання, яка враховує ключові виміри та їхній взаємозв'язок, шляхом розроблення комплексної системи оцінювання. Універсальність та об'єктивність даної розробки відкриває можливості для широкого впровадження та значного впливу на економічний розвиток і зростання як окремих підприємств, так і регіонів та країн.

Conclusions. Thus, an important role in the process of justifying the strategy of investment activity of business entities is played by the analysis of methods for assessing the investment attractiveness of a certain territory (country, region, district, city) or industry, which is formed under the

influence of several factors and, ultimately, manifests itself in the ability attract investment resources. This scientific idea offers a universal and objective evaluation methodology, which takes into account key dimensions and their interrelationship, by developing a comprehensive evaluation system. The versatility and objectivity of this development open up opportunities for wide implementation and significant impact on the economic development and growth of both individual enterprises and regions and countries.

Список використаних джерел

1. Асаул А. Н., Павлиха Н. В. Совершенствование метода многомерной статистической оценки для диагностики инвестиционной привлекательности регионов. Вісник академії економічних наук України. 2004. № 1. С. 9–15.
2. Бражко О. В. Особливості формування оцінки інвестиційної привабливості економіки. Інвестиції: практика та досвід. 2009. № 12. С. 16–20.
3. Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Інвестиційна привабливість регіонів як основа сталого розвитку країни. Бізнес Інформ. 2020. № 4. С. 111–117.
4. Іванова Н. Ю., Данилів А. І. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний аналіз сучасних методик. Наукові записки. Т. 56. Економічні науки / Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ: Академія, 2006. С. 16–22.
5. Кремень О. І., Куберка В. І. Особливості оцінювання інвестиційної привабливості регіону. Прикладна статистика: проблеми теорії та практики: Зб. наук. пр. 2010. Вип. 7. С. 212–224.
6. Лугова М. С., Цимбалюк І. О., Павліха Н. В. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 242 с.
7. Чорна О. Ю., Касьяненко Д. Ю., Чорний В. О. Інвестиційна привабливість Луганського і Донецького регіону: значущість, проблемні питання та напрями підвищення. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2021. № 6 (270). С. 66–76. URL: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/26/22> (дата звернення: 17.01.2024).
8. Янишин Я. С., Кашуба Ю. П. Привабливість міжнародних інвестицій в Україні. Економіка АПК. 2012. № 7. С. 63–69.
9. Новікова О. Ф., Амоша О. І., Антонюк В. П., Вишневський В. П. та ін. Соціальні ресурси децентралізації управління: механізми мобілізації та ефективного використання : монографія до 100-річчя НАН України. Київ : ІЕП НАН України, 2018. 480 с.

References

1. Asaul A. N., Pavlykha N. V. (2004). Sovershenstvovanye metodamnohomernoi statysticheskoi otsenky dlia dyahnostyky ynvestytsyonnoi pryvlekatelnosti rehyonov. [Improvement of the method of multivariate statistical estimation for the diagnosis of investment attractiveness of regions]. Visnyk akademii ekonomichnykh nauk Ukrainy, no. 1, pp. 9–15.
2. Brazhko O. V. (2009). Osoblyvosti formuvannia otsinky investytsiinoipryvablyvosti ekonomiky. [Peculiarities of forming an assessment of the investment attractiveness of the economy]. Investytsii: praktyka ta dosvid, no. 12, pp. 16–20.
3. Heleveria Ye. M., Serhiienko Yu. I. (2020). Investytsiina pryvablyvist rehioniv yak osnova staloho rozvytku krainy. [Investment attractiveness of regions as the basis of sustainable development of the country]. Biznes Inform, no. 4, pp. 111–117.
4. Ivanova N. Yu., Danyliv A. I. (2006). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti rehionu: porivnialnyi analiz suchasnykh metodyk. [Evaluation of the investment attractiveness of the region: a comparative analysis of modern methods]. Naukovi zapysky. T. 56. Ekonomichni nauky / Nats. un-t “Kyievo-Mohylianska akademiia”. Kyiv: Akademiia. P. 16–22.
5. Kremen O. I., Kuberka V. I. (2010). Osoblyvosti otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti rehionu. [Peculiarities of evaluating the investment attractiveness of the region]. Prykladna statystyka: problemy teorii ta praktyky: zb. nauk. pr., vol. 7, pp. 212–224.
6. Luhova M. S., Tymbaliuk I. O., Pavlika N. V. (2022). Investytsiina diialnist rehionu v umovakh yevropeiskoi intehratsii: retrospektyvnyi analiz ta napriamy aktyvizatsii: monohrafiia. [Investment activity of the region in the conditions of European integration: retrospective analysis and directions of activation]. Lutsk: Vezha-Druk.
7. Chorna O. Iu., Kasianenko D. Iu., Chornyi V. O. (2021). Investytsiina pryvablyvist Luhanskoho i Donetskoho rehionu: znachushchist, problemni pytannia ta napriamy pidvyshchennia. [Investment attractiveness of the Luhansk and Donetsk region: significance, problematic issues and directions for improvement]. Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnogo universytetu imeni Volodymyra Dalia,

no. 6 (270), p. 66–76. Available at: <https://journals.snu.edu.ua/index.php/VisnikSNU/article/view/26/22> (accessed 17 January 2024).

8. Ianyshyn Ya. S., Kashuba Yu. P. (2012). Pryvablyvist mizhnarodnykh investytsii v Ukraini. [Attractiveness of international investments in Ukraine]. *Ekonomika APK*, no 7, pp. 63–69.
9. Novikova O. F., Amosha O. I., Antoniuk V. P., Vyshnevskiy V. P. ta in. (2018). Sotsialni resursy detsentralizatsii upravlinnia: mekhanizmy mobilizatsii ta efektyvnoho vykorystannia. [Social resources of management decentralization: mechanisms of mobilization and effective use]. *Monohrafiia do 100-richchia NAN Ukrainy*. Kyiv: IEP NAN Ukrainy.